

Το μεγαλύτερο μέρος του σημερινού τεύχους της ΟΥΤΟΠΛΑΣ είναι αφιερωμένο στην κρίση του πολιτικού συστήματος: Σε τί συνίσταται αυτή η κρίση; Ποιές είναι οι βασικές αιτίες της; Ποιές οι προοπτικές της εξέλιξής της; Τέλος: υπό ποιές προϋποθέσεις θα μπορούσε να ξεπεραστεί;

Η κρίση του πολιτικού συστήματος, τόσο στη χώρα μας όσο και στις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, δεν αποτελεί ένα αυτόνομο φαινόμενο. Βρίσκεται σε αντιστοιχία με τη γενικότερη κατάσταση των κεφαλαιοκρατικών χωρών. Προϊόν των ώριμων εσωτερικών τους αντιθέσεων, γίνεται αναδραστικός παράγων ο οποίος επιτείνει την κρίση. Συνεπώς η κυρίαρχη αντίληψη η οποία συνδέει την κρίση με συγκεκριμένα πρόσωπα και μηχανισμούς είναι μία αντίληψη η οποία συλλαμβάνει μόνο την απατηλή επιφάνεια των κοινωνικών διαδικασιών - αυτό δεν σημαίνει ότι ο ρόλος των προσώπων και των κομμάτων είναι αμελητέος.

Κύρια, ενδογενής αιτία της κρίσης των σημερινών πολιτικών θεσμών είναι η αδυναμία του κράτους να αντιμετωπίσει τα φλέγοντα κοινωνικά προβλήματα: την ανεργία, τον πληθωρισμό, την καταστροφή του φυσικού και την υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, την ερήμωση της υπαίθρου, την πτώση του βιοτικού επιπέδου των μισθωτών, την υποβάθμιση του συστήματος της υγείας και του εκπαιδευτικού συστήματος, συνολικά την τάση εξάρθρωσης του κράτους πρόνοιας, κ.λπ. Συνεπικουρά ερχονται τα σκάνδαλα και η γενικευόμενη διαφθορά, οι διαμάχες των προσώπων και των κομμάτων, η αυτονόμηση των κομμάτων από την κοινωνία και η συνακόλουθη έκπτωση της πολιτικής και των κοινοβουλευτικών θεσμών.

«Όλοι είναι ίδιοι». Είναι το συμπέρασμα που κυριαρχεί όλο και περισσότερο στα χείλη των πολιτών και ειδικά ανάμεσα στις λαϊκές μάζες. Ωστόσο σκάνδαλα και διαφθορά υπήρχαν πάντοτε, όπως και διαμάχες ανάμεσα στα κόμματα, ανάμεσα στις διάφορες ομάδες και ανάμεσα στα πρόσωπα. Η ταξική πάλη, ο πόλεμος όλων εναντίον όλων δεν είναι φαινόμενο της «μεταμοντέρνας» εποχής μας. Ποιό είναι, λοιπόν, το νέο στην κρίση του πολιτικού συστήματος και ποιές οι αιτίες του;

Το αστικό κράτος ήταν πάντοτε το κράτος της αστικής τάξης. Όργανο της ηγεμονίας της, οικονομικής και πολιτικής, καθαγίαζε το καθεστώς στο επίπεδο των θεσμών, οργάνωνε την άμυνα, την παιδεία και μία σειρά άλλους τομείς και υπεράσπιζε την υπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων με ό,τι μέσα απαιτούσε η δεδο-

μένη συγκυρία. Η πολιτική εξουσία ήταν ανέκαθεν ο απρόσωπος διαχειριστής των συμφερόντων της αστικής τάξης. Αλλά με τη ραγδαία ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών, ο ρόλος του κράτους, χωρίς να αλλάξει ως προς το χαρακτήρα του, έχει ουσιαστικά μεταβληθεί. Το κράτος και η πολιτική εξουσία έχουν γίνει σήμερα οι άμεσοι διαχειριστές των συμφερόντων της αστικής τάξης. Με τη συγκέντρωση τεράστιων πόρων μέσω της φορολογίας και με την ασκούμενη πολιτική ανακατανομής της λεγόμενης υπεραξίας, το αστικό κράτος παρεμβαίνει ενεργά, με έργα υποδομής, χρηματοδοτήσεις, σχεδιασμό, συνολικά με την ασκούμενη πολιτική, στην ανασυγκρότηση και την ανάπτυξη της κεφαλαιοκρατικής οικονομίας. Ο μύθος του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης επικαλύπτει την ουσία της διαδικασίας, η οποία δεν είναι άλλο από την κεφαλαιοκρατική ανάπτυξη με στόχο τη συγκέντρωση υπεραξίας.

Αλλά η λεγόμενη αναπτυξιακή πολιτική συνεπάγεται την πολιτική λιτότητα (ανάπτυξη σε βάρος των εργαζομένων), τη σπατάλη των πρώτων υλών και γενικότερα τη φθορά της φύσης και της εργατικής δύναμης. Η κρίση υπερσυσσώρευσης, ο καθημερινός πόλεμος των χρηματιστηρίων, η αστάθεια, η ανεργία και η εξάρθρωση του κοινωνικού ιστού, είναι οι άμεσες συνέπειες της ληστρικής ανάπτυξης, διαδικασίες τις οποίες το κράτος ούτε θέλει, ούτε δύναται να ελέγξει. Αντίστροφα, η νεοσυντηρητική πολιτική οδήγησε στη διάλυση του κρατικού τομέα της οικονομίας και του κράτους πρόνοιας και αποβλέπει στην εκμηδένιση των κεκτημένων των λαϊκών μαζών. Οικονομία, μέσα μαζικής χειραγώγησης και πολιτικό κατεστημένο αποτελούν ήδη ένα ενιαίο και αλληλοσπαρασσόμενο σύνολο. Οι πολιτικές αποφάσεις παίρνονται πλέον όλο και περισσότερο έξω από το κοινοβούλιο, ενώ η συρρίκνωση της δημοκρατίας είναι ευθέως ανάλογη με την ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών. Αλλά η κοινωνική κρίση, ενώ δεν αντιμετωπίζεται με την καταστολή, εκτρέφει πολιτική απάθεια και τα νεοφασιστικά κινήματα. Το σημερινό μας αφιέρωμα επιχειρεί να αναλύσει πλευρές της κρίσης του πολιτικού συστήματος σε αιτιακή συσχέτιση με τις κοινωνικές αντιθέσεις.

Τέλος, ένα κείμενο για τον Γκράμοσι συνδέονται με το κύριο θέμα του σημερινού τεύχους και ταυτόχρονα συνεχίζει τη συζήτηση που αρχίσαμε με το 11ο τεύχος για το έργο του μεγάλου ιταλού πολιτικού και διανοητή.

Το σημερινό τεύχος περιλαμβάνει επίσης ένα μικρό «φάκελο» για τα πυρηνικά: για τη διασπορά των πυρηνικών όπλων αλλά και για τους κινδύνους από την «ειρηνική» χρήση της πυρηνικής ενέργειας. Ειδικότερα, περιλαμβάνει ένα άρθρο για τον κίνδυνο πυρηνικού ατυχήματος στο γειτονικό (βουλγαρικό) πυρηνικό σταθμό του Kozlodui. Τρία άλλα κείμενα επικαιρότητας αναφέρονται στη συνθήκη του Σένγκεν, την πρόσφατη εξέγερση των αγροτών και τη διαιωνιζόμενη «φάρσα» της εκτροπής του Αχελώου.

Την εικονογράφηση του σημερινού τεύχους επιμελήθηκε η ζωγράφος Μαρία Κοκκίνου με φωτογραφίες του δανού Jacob Holdt από το βιβλίο του American Pictures (1985). Πρόκειται για ένα προσωπικό ημερολόγιο μέσα από την περιπλάνησή του στους χώρους του αμερικανικού υποπρολεταριάτου.